

Egia ostea eta egia

Trumpek irabazi du Ameriketako Estatu Batuetan (AEB). Rajoyk irabazi du Espainian. Kolonbian bake-prozesuko akordioari ezetz esan diote. EAJk irabazi ditu EAeko hauteskundeak. Britainia Handian Brexita izan da nagusi. Podemos izan da EAeko lehen indarra hauteskunde espainiarretan.

Oxford hiztegiak 2016ko berbatzat jo du *egia ostea* edo post-egia (ingelesezko *post-truth*), gertaera horietako zenbaiti azalpena eman diezaiokeelakoan. Ez denei, dirudienez. Batez ere Brexita, Trumpen garaipena eta Kolonbiako ezetza zerrendatzen dituzte adibide gisa. Egia ostea zera ei da: iritzi publikoa mezu emozionalen eta norbanakoen usteen arabera egituratzea, datu objektiboetan edo egitate frogatuetan oinarrituta baino. Berriasuna duen fenomeno gisa aurkeztu digute, nahiz eta propagandaren mekanismo nagusienetakoa beti izan den emozioak manipulatzeko eta jendartearen sinesteak elikatzea, gero eurekin konektatzeko.

Propagandaren parekoa ez bada, zer da orduan post-egia? Zein dira jazoera bat egiaren ostekotzat jotzeko ezauzgarriak? Gainerako erabaki politiko guztietan arrazoiak sakona al da erabakien gidari? Zertara dator hitz berria? Egia gainditu duena zer den esaten zaigunean, aurreko egia edo egia bera zer den esaten zaigu inplizituki. Nik ateratako ondorioa honakoa da: post-egiatzat hartzen dira komunikabide handiek eta ohiko botere-egiturek aldeztutako jarreraren aurka doazen erabakiak. Hori zen, antza, "lehengo egia", elite politiko eta mediatikoaren egia. Terminoa ontzat ematea, hortaz, hedabideen objektibotasun erabatekoan sinestearen parekoa litzateke, orain arte informazioa propagandaren atzaparretatik at egon dela irenstea. Ja! Desinformazioa ohiko praktika ez balitz bezala.

Estitxu Garai Artetxe

EHU-KO IRAKASLEA

@egarai

Post-egiatzat hartzen dira komunikabide handiek eta ohiko botere-egiturek aldeztutako jarreraren aurka doazen erabakiak. Hori zen, antza, "lehengo egia", elite politiko eta mediatikoaren egia. Terminoa ontzat ematea, hortaz, hedabideen objektibotasun erabatekoan sinestearen parekoa litzateke, orain arte informazioa propagandaren atzaparretatik at egon dela irenstea. Ja! Desinformazioa ohiko praktika ez balitz bezala

Hori irakurrita, baten batek pentsa dezake *mass media*-k boterea galdu duela esaten ari naizela, apaldu dela iritzi publikatuak iritzi publikoan duen eragina. Kontrakoa baieztatzen noa, ordea. Hedabideek eurek barreiatzen dituzten usteak dira post-egia izendatutako horren bazka. Integrazioa eta berdintasuna bezalako hitz handiak darabiltzate, baina eguneroko praxia horretatik oso urrun dago. Eguna joan eguna etorri azpimarratzen dute delitugileren baten jatorria edo etorkina dela. Eguna joan eguna etorri genero estereotipoz betetako albisteak kalera-tzen dituzte, emakumea gutxietsiz eta bigarren mailan jarriz. Eguna joan eguna etorri hauspotzen dute patriotismoa, beste gaitz askoren anestesiko gisara. Eta horrela zerrenda luzea osatu liteke.

Neo-faxismoak gizartean latente dau den joera horiek hartu eta propagandaren ohiko egitura erretorikoz jantzi ditu. Jendearen egoera latzarekin bat egiten duen diagnostikoa egin ostean, antidoto gisa aurkeztu dituzte pentsamendu oinarrikoen txertatutako aurre-juzkuak. Eta pertsona askok hor topatu du egoera iraultzeko esperantza. Hori da kezkatu beharko gintuzkeena. Post-egiarekin batera, beste eufemismo bat dago boladan, *alt-right* edo eskuin alternatiboa delakoa, faxismoaren mutazio hori zurrizko erabiltzen dena.

Bada, bien bitartean, egiak gordina izaten jarraituko du, eta bizi gaituen errealitatea azaltzeko post-egia bezalako hitzarrapoak aurkeztuko dizkigute, aldi berean, egiaren eraikuntzari buruzko hausnarketa eta pentsamendu kritikoa, filosofia, institutuetatik kentzen digutenean. Eta interes orokorreko aktualitate gaiak programatu beharrean *reality show*-k jartzen dizkiguten horiek, horietan esango digute zer den egia ostea, egia zer den fidatzearekin batera. Gero alferrikakoa izango da pedagogiarekin hastea. ■